

Raport

SKUTKI ROSYJSKIEGO EMBARGA NA POLSKIE PRODUKTY

ANALIZA SKUTKÓW, W ŚWIETLE DANYCH W ZAKRESIE POLSKIEGO EKSPORTU

Związek Pracodawców i Przedsiębiorców
www.zpp.net.pl

Warszawa, wrzesień 2016

Spis treści

Spis treści	2
1. Streszczenie	3
2. Eksport do Rosji w kontekście polskiego eksportu ogółem	4
2.1. Dynamika polskiego eksportu w latach 2012 – 2015, główne kierunki i struktura polskiego eksportu	4
2.2. Wielkość i struktura polskiego eksportu do Rosji	6
2.3. Wpływ embarga na polski eksport do Rosji, metody stosowane przez producentów celem ominięcia embarga	7
3. Rosja jako rynek zbytu – stan rosyjskiej gospodarki	9
3. Podsumowanie	11

1. Streszczenie

Od momentu rozpoczęcia wojny na wschodzie Ukrainy, Unia Europejska nałożyła na Federację Rosyjską (będącą w oczywisty sposób inicjatorem, reżyserem, a więc i stroną konfliktu, mimo równie gorliwych, co niewiarygodnych zaprzeczeń wygłaszanych regularnie przez rosyjskich oficjeli) szereg sankcji o charakterze gospodarczym. Polska od samego początku była, ze względów najzupełniej oczywistych, jednym z gorętszych orędowników zaostrzania sankcji i wprowadzania kolejnych. Skutkiem twardej polityki wobec Kremla okazało się być rosyjskie embargo na niektóre z polskich produktów żywnościowych. Dramatyczny ton, w którym na temat rzekomo opłakanych rezultatów owego embarga wypowiadała się część uczestników polskiego życia publicznego (choćby popierany przez Polskie Stronnictwo Ludowe kandydat na prezydenta Adam Jarubas, który powiedział: „Stwierdzenie, że polscy rolnicy i gospodarka tracą na wprowadzeniu przez Rosję embarga na dostawy polskich towarów jest stanem obiektywnym. Embargo jest m.in. skutkiem samotnego angażowania się Polski w kwestie wschodnie”¹), był o tyle szkodliwy, że podłamywał jednogłośnie, z jaką większa część poważnych komentatorów odnosiła się do sprawy ukraińskiej, sugerując że w obliczu konfliktu lepiej jest zachować bezpieczną neutralność. Ponadto twierdzenia o druzgocącym wpływie rosyjskiego embarga na stan polskiej gospodarki były i są w dalszym ciągu u swych podstaw fałszywe (co znajduje swoje odzwierciedlenie w oficjalnych statystykach dot. polskiego eksportu) i jako takie powinny zostać ocenione jednoznacznie krytycznie.

W 2015 roku, Związek Przedsiębiorców i Pracodawców opublikował opracowanie, na którego łamach omówione zostało znaczenie eksportu do Rosji w kontekście polskiego eksportu ogółem, ze szczególnym uwzględnieniem skutków embarga oraz przedstawiona została struktura polskiego eksportu do Rosji. Zaprezentowane zostały również metody, za pomocą których polscy producenci skutecznie radzą sobie z rosyjskim embargiem. Rok później, będąc bogatszym w nową wiedzę, warto uzupełnić raport o najświeższe dane, tak by obraz z niego wynikający – wciąż aktualny – był jak najpełniejszy.

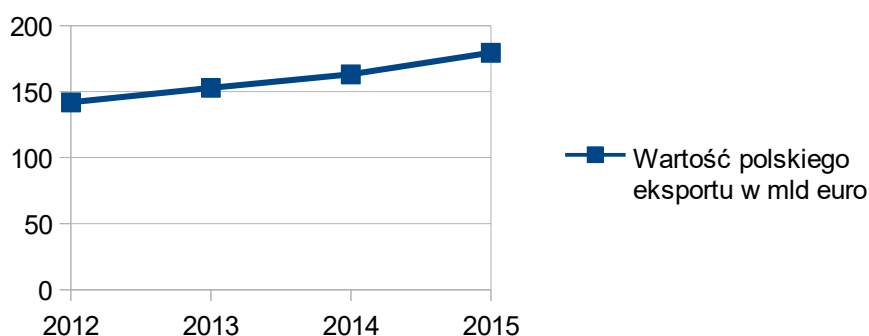
¹ Źródło: http://wyborcza.pl/1,75478,17508564,Jarubas_atakuje_swoj_rzad.html.

2. Eksport do Rosji w kontekście polskiego eksportu ogółem

2.1. DYNAMIKA POLSKIEGO EKSPORTU W LATACH 2012 – 2015, GŁÓWNE KIERUNKI I STRUKTURA POLSKIEGO EKSPORTU

Wartość polskiego eksportu² w ciągu ostatnich lat regularnie rosta. O ile więc w 2007 roku wartość polskiego eksportu wynosiła 105,3 miliarda euro³, o tyle w 2012 roku było to już 141,9 miliarda euro⁴. Oznacza to wzrost wartości eksportu o 36 miliardów euro w ciągu pięciu lat, a więc średni nominalny roczny wzrost wartości eksportu w wysokości około 7 miliardów euro. Statystyki na przestrzeni lat 2012 – 2014 kształtowały się lepiej⁵. Wartość polskiego eksportu w 2013 roku osiągnęła pułap 152,8 miliardów euro, w roku 2014 była to już kwota 163,1 miliarda euro. W 2015 roku wartość polskiego eksportu wciąż rosta i osiągnęła rekordową wartość 179,5 miliarda euro – wzrost w stosunku do roku 2014 wyniósł 8,3%. Wynika stąd, że w ciągu dwóch ostatnich lat wartość polskiego eksportu wzrosła nominalnie o niemal 27 miliardów euro, a więc średni roczny nominalny wzrost wartości eksportu kształtował się w granicach 13 miliardów euro. Dynamikę wzrostu eksportu w latach 2012 – 2015 ilustruje poniższy wykres.

Tabela 1. Wartość polskiego eksportu w latach 2012- 2015 (w mld euro).

W 2015 roku głównymi rynkami eksportowymi dla Polski były Niemcy (27,1 proc. polskiego eksportu), Wielka Brytania (6,7 proc.), Czechy (6,6 proc.), Francja (5,5 proc.), Włochy

² Pojęcie „eksport” używane jest w dokumencie, w odniesieniu do eksportu towarów, a więc nie uwzględniający eksportu usług

³ Źródło: <http://www.mg.gov.pl/NR/rdonlyres/BE7F17AE-EE68-4306-9B26-B948DFE300A4/48282/RoHZ080901.pdf>

⁴ Źródło: http://www.mg.gov.pl/files/upload/8437/Ocena_Hz_2012_20130327_w_ost.pdf

⁵ Źródło danych za rok 2013:

<http://www.mg.gov.pl/files/upload/8437/Ocenaproc.20HZproc.20zaproc.202013.pdf>

Źródło danych za rok 2014

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/1/29/1/obroty_handlu_zagranicznego_ogolem_i_wedlug_krajow_w_okresie_i-xii_2014_r.pdf

Źródło danych za rok 2015: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/obroty-towarowe-handlu-zagranicznego-ogolem-i-wedlug-krajow-w-2015-r-,2,8.html>

(4,8 proc.) i Holandia (4,4 proc.)⁶. Widać więc, że zdecydowanie największym partnerem handlowym dla Polski były Niemcy, gdzie wyeksportowaliśmy towary o ponad czterokrotnie większej wartości niż do następnej kolejno Wielkiej Brytanii, i o prawie dziesięciokrotnie (w roku 2014 była to zaledwie sześciokrotna różnica!) większej wartości niż do Rosji. Interesujący jest również fakt, że do stosunkowo niewielkiego liczebnie państwa, jakim są Czechy (10,3 miliona mieszkańców⁷) wyeksportowaliśmy więcej towarów niż do niemal czternastokrotnie liczniejszej Rosji. Analogiczna sytuacja jest w przypadku Holandii, do której Polska wyeksportowała w 2015 roku istotnie więcej towarów, niż do Rosji. Co ciekawe, w roku 2014 wartość eksportu do Holandii była nieznacznie niższa, niż wartość eksportu do Rosji – oznacza to, że polscy eksporterzy skutecznie znaleźli sposób na odrobienie z nawiązką ewentualnych trudności związanych z embargiem. Warto zauważyć, że rozkład procentowy polskiego eksportu do poszczególnych państw jest względnie stały i rosyjskie embargo nie wywołało w jego zakresie drastycznej zmiany⁸. Powyższe dane nominalnie prezentują się w sposób następujący⁹:

PAŃSTWO	WARTOŚĆ POLSKIEGO EKSPORTU W 2015 ROKU (W MLD EURO)
NIEMCY	48,7
WIELKA BRYTANIA	12,1
CZECHY	11,9
FRANCJA	9,9
WŁOCHY	8,7
HOLANDIA	7,9
ROSJA	5,1

2.2. WIELKOŚĆ I STRUKTURA POLSKIEGO EKSPORTU DO ROSJI

W latach 2012 – 2015 wielkość polskiego eksportu do Rosji ewoluowała w sposób następujący.

ROK	EKSPORT DO ROSJI (W MLD EURO)
2012	7,7
2013	8,1
2014	7
2015	5,1

⁶ Źródło: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/handel-zagraniczny-styczen-grudzien-2015-r-,6,11.html>

⁷ Źródło: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Czechy;4169024.html>

⁸ Fakt ten zilustrowany jest na wykresach pod adresem: http://forsal.pl/galerie/689531,duze-zdjecie,1,handel_zagraniczny_oto_najwieksi_partnerzy_polski_w_imporcje_i_eksportcie.html

⁹ Źródło: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/handel-zagraniczny-styczen-grudzien-2015-r-,6,11.html>

Jak widać, o ile w roku 2013 wartość polskiego eksportu do Rosji wzrosła o 0,4 miliarda euro względem roku poprzedniego, o tyle w 2014 spadła o 1,1 miliarda, a w roku 2015 o dalsze 1,9 miliarda euro. Spadek ten jest oczywiście skorelowany z nałożeniem przez Rosję embarga na szereg polskich produktów żywnościowych. Mimo zaprezentowanego w tabeli spadku wartości polskiego eksportu do Rosji w 2015 roku o 1,9 miliarda euro, wartość polskiego eksportu ogółem, jak zostało to już nadmienione na początku raportu, wzrosła w tym czasie o ponad 16 miliardów euro w stosunku do roku poprzedniego.

Ciekawa okazuje się być struktura polskiego eksportu do Rosji. Wynika z niej bowiem, że w 2014 roku blisko 60 proc. wartości eksportowanych tam przez Polskę towarów stanowiły maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy oraz towary przemysłowe¹⁰.

KATEGORIA TOWARÓW	WARTOŚĆ EKSPORTU (MLD EURO)	UDZIAŁ PROC. KATEGORII TOWARÓW W EKSPORCIE DO ROSJI OGÓŁEM
MASZYNY, URZĄDZENIA I SPRZĘT TRANSPORTOWY	2,6	37 proc.
TOWARY PRZEMYSŁOWE SKLASYFIKOWANE GŁÓWNIEM WG SUROWCA	1,4	20 proc.
CHEMIKALIA I PRODUKTY POKREWNE	1,2	17 proc.
RÓŻNE WYROBY PRZEMYSŁOWE	1	14 proc.
ŻYWNOSĆ I ZWIERZĘTA ŻYWE	0,8	11 proc.
PALIWA MINERALNE, SMARY I MATERIAŁY POCHODNE	0,05	0,7 proc.
SUROWCE NIEJADALNE Z WYJĄTKIEM PALIW	0,05	0,7 proc.

Należy zauważyć, że wartość najistotniejszej w kontekście embarga kategorii eksportowanych towarów, tj. „żywność i zwierzęta żywe” ogółem, wzięwszy pod uwagę cały polski eksport, wynosi 17,99 miliarda euro. Do Rosji eksportujemy żywność i zwierzęta żywe o wartości 0,8 miliarda euro, a więc eksport produktów żywnościowych do Rosji stanowi ok. 4 proc. wartości eksportu tej kategorii towarów ogółem. Reasumując, nawet duże wahania w zakresie wielkości eksportu żywności do Rosji, o ile mogą być dokuczliwe dla poszczególnych producentów, o tyle w skali całości polskiego eksportu w kategorii „żywność i zwierzęta żywe”, a tym bardziej w skali całości polskiego eksportu ogółem, nie stanowią o drastycznych zmianach, czy zahamowaniach.

¹⁰ Źródło danych: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2015,9,9.html> ; wartości eksportu poszczególnych kategorii towarów w tabeli poniżej zostały zaokrąglone

2.3. WPŁYW EMBARGA NA POLSKI EKSPORT DO ROSJI, METODY STOSOWANE PRZEZ PRODUCENTÓW CELEM OMINIĘCIA EMBARGA

W 2014 roku, mimo spadku wartości eksportu rolno – spożywczego do Rosji (znaczącego, bo o ok. 30 proc. względem ubiegłego roku), całkowity eksport rolno – spożywczy wzrósł o 4,5 proc. Podobnie rzecz się miała, jeśli ograniczyć przedmiot rozważań wyłącznie do eksportu rolno – spożywczego objętego embargiem, gdzie mimo oczywistego spadku eksportu do Rosji, ogółem wzrósł on o 2,3 proc. w porównaniu do roku 2013. Jak zaznaczono wcześniej – jeśli chodzi o wartość polskiego eksportu do Rosji, odnotowano w 2014 roku dosyć pokaźny spadek, jednak generalnie, wzięwszy pod uwagę całość polskiego eksportu, utrzymuje się tendencja wzrostowa. Wydaje się, że statystyki te potwierdzają tezę zawartą w poprzednim podrozdziale – wywołane embargiem spadki w zakresie eksportu części polskich produktów żywnościowych do Rosji, z uwagi na strukturę całościowego polskiego eksportu do Rosji, jak i na fakt, iż Federacja Rosyjska jest o wiele mniejszym importerem polskich produktów niż mogłoby się pozornie wydawać ze względu na liczebność tego państwa, nie wpływają w sposób drastyczny na polski eksport ogółem. W 2016 roku, powyższe tezy stają się jeszcze bardziej wiarygodne – mimo zawirowań związanych z przedłużeniem embarga handlowego, w okresie od stycznia do marca 2016 roku, wartość polskiego eksportu artykułów rolno-spożywczych wyniosła 6 623 milionów euro (w pierwszym kwartale 2015 roku było to 5 591 milionów euro – nastąpił wzrost o 0,6%).¹¹ Dzieje się tak przede wszystkim ze względu na elastyczność i zaradność, jakie przejawiają polscy producenci.

Fantastycznym przykładem polskiej kreatywności jest eksport jabłek. Jednym z najintensywniej omawianych w mediach produktów objętych rosyjskim embargiem były w roku 2014 właśnie jabłka, a ściślej rzecz biorąc – jabłka w wersji świeżej, nieprzetworzonej. Powyższa uwaga staje się niezwykle istotna w świetle danych zaprezentowanych przez analityków Banku Gospodarki Żywnościowej¹². Okazuje się bowiem, że w okresie od lipca do października 2014 roku wolumen eksportu zagęszczonego soku jabłkowego z Polski zwiększył się 6,6-krotnie. Wydaje się, że duży wpływ na powyższą – zaskakującą, trzeba przyznać - tendencję ma fakt, iż w październiku i listopadzie 2014 roku, łącznie wyeksportowano do Rosji 10,1 tysiąca ton zagęszczonego soku jabłkowego, czyli o sto razy więcej, niż w tym samym okresie w roku 2013.

Ponadto należy zauważyć, że w okresie, w którym eksport żywności do Rosji spadł (po sierpniu 2014 roku), nastąpił nagły wzrost eksportu żywności do Białorusi¹³. W przypadku jabłek, o ile 2013 roku Polska eksportowała ich na Białoruś 144,9 tys. ton, o tyle w okresie od stycznia do października roku 2014, było to już 208,6 tys. ton. Śledząc wykres prezentujący strukturę polskiego eksportu do Białorusi, można zauważyć, że podczas gdy od połowy 2011 roku udział produktów rolno – spożywczych w tymże eksporcie regularnie spadał, po sierpniu 2014 roku zaliczył dosyć gwałtowny wzrost. Prawdziwość tezy, wedle której Białoruś ochoczo przyjęła rolę cichego pośrednika w eksporcie polskiej żywności do

¹¹<https://www.trade.gov.pl/pl/polskie-hity/perly-eksportu/203964,polski-handel-zagraniczny-art-rolno-spozywczymi-po-trzech-miesiacach-2016-r-.html>

¹² Źródło: <http://www.portalspozywczy.pl/owoce-warzywa/wiadomosci/eksport-polskiego-zageszczzonego-soku-jablkowego-rosnie,110382.html>

¹³ Źródło prezentowanych dalej danych:

http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5732/5/1/1/powiazania_gospodarki_polskiej_z_rosja_ukraina_i_bialorusia_wybrane_aspekty.pdf

Rosji, potwierdza fakt, że i ten kraj został w październiku 2014 roku objęty częściowym embargiem¹⁴.

Mimo niewątpliwiej atrakcyjności przedstawionych powyżej metod omijania rosyjskiego embarga najbardziej korzystną i najchętniej stosowaną przez polskich producentów możliwością jest ta najbardziej ambitna, czyli szukanie nowych rynków zbytu. Okazuje się, że embargo skłoniło eksporterów do eksplorowania chłonnych rynków afrykańskich i azjatyckich¹⁵. Dzięki temu, największy wzrost w roku 2014, jeśli chodzi o polski eksport do danego kraju, zaliczył eksport do Maroka – osiągnął pułap 89 milionów euro, czyli pięciokrotnie wyższy, niż w roku 2013. Z kolei polski eksport do Hong Kongu wzrósł w roku 2014 dwukrotnie, osiągając wartość 146 milionów euro, natomiast wartość eksportu towarów rolnych do Arabii Saudyjskiej wzrosła do poziomu 265 milionów euro, ze 149 milionów w roku poprzednim. Wydaje się więc, że można śmiało postawić następującą tezę – dzięki pomysłowości i elastyczności polskich producentów, którym w związku z rosyjskim embargiem skutecznie udało się znaleźć wiele nowych atrakcyjnych rynków zbytu, owe embargo nie wywołało większych negatywnych skutków w zakresie polskiej wymiany handlowej z innymi państwami.

Świadomość faktu, że polscy eksporterzy doskonale poradzili sobie w trudnych warunkach embarga, jest coraz szersza. Wbrew panicznym hasłom formułowanym jeszcze na początku 2015 roku, aktualnie mało kto ma w tym zakresie wątpliwości – o tym, że rosyjskie embargo nie miało w zasadzie żadnego negatywnego wpływu na gospodarkę mówią już nie tylko polscy eksperci¹⁶, ale nawet rosyjscy dziennikarze („polska gospodarka praktycznie nie zauważyła wprowadzonego przez Rosję embarga na żywność”)¹⁷ i specjaliści z zewnątrz:

Zmniejszanie się udziału Rosji w gospodarce państw Europy Środkowej i Wschodniej było stałym trendem od dłuższego czasu i sankcje oraz spadek cen ropy jedynie pomogły to przyspieszyć. Niewykluczone, że niektóre dawne powiązania zostaną odbudowane, ale jestem zdania, że sprawy polityczne będą negatywnie rzutowały na stosunki handlowe Rosji z krajami bałtyckimi i Polską

Balazs Jarábik, ekspert Centrum Carnegie¹⁸

Można się wręcz zastanowić czy to przypadkiem nie Federacji Rosyjskiej embargo zaszkodzi w największym stopniu. W 2014 roku PKB Rosji, liczone w miliardach dolarów, spadło do 2057 miliardów, w porównaniu do 2096 miliardów w roku 2013¹⁹. Na rok 2015 prognozowany był dalszy spadek, nawet do 5 proc.²⁰. Rzeczywistość okazała się niewiele mniej spektakularna – oficjalnie ogłoszono spadek rosyjskiego PKB o 3,7 proc. w roku

¹⁴ Źródło: <http://www.rp.pl/artykul/1148926.html>

¹⁵ Źródło podanych dalej danych: <http://biznes.pl/kraj/polscy-rolnicy-przechytzyli-rosje/9x9n7>

¹⁶ <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/rosyjskie-embargo-nam-nie-szkodzi-polscy,85,0,2135381.html>

¹⁷ <http://www.polskieradio.pl/42/3166/Artykul/1539808,Rosyjskie-embargo-nie-zaszkadzilo-gospodarce-Polski>

¹⁸ <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/makroekonomia/w-ostatecznym-rachunku-eksport-do-rosji-nie-ma-dla-polski-duzego-znaczenia/>

¹⁹ Źródło: <http://www.statista.com/statistics/263772/gross-domestic-product-gdp-in-russia/>

²⁰ Źródło: https://moskwa.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/article/a,51275,Spadek_PKB_w_styczeniu.html

2015.²¹ Z oczywistych względów w 2014 roku spadła też wartość rosyjskiego importu. By uzupełnić niedobory rosyjskie ministerstwo przemysłu i handlu planowało wprowadzić program produkcji antyimportowej²². Pomysł spotkał się z negatywną reakcją rosyjskich przedsiębiorców. 60 proc. ankietowanych nie jest gotowych zrezygnować z importowanego wyposażenia. Współprzewodniczący organizacji przedsiębiorców „Dietowaja Rosija” Anton Daniłow – Danilian, stwierdził ponadto, że „rosyjskie towary praktycznie we wszystkich gałęziach przemysłu są gorsze od zagranicznych.

Ostatecznym dowodem klęski Kremla jest fakt, że władze zostały zmuszone do zdjęcia zakazu importu z niektórych produktów. Pustki na półkach i zdecydowany wzrost cen produktów spowodował, że podjęcie tego kroku było konieczne – jak obrazowo można przeczytać na jednym z portali internetowych, ze względu na drożyznę w sklepach ludzie w Rosji kupują dzieciom po jednej, dwie sztuki pomarańczy.²³ Okazało się, że Rosja straciła na sankcjach Zachodu nieproporcjonalnie więcej, niż Zachód stracił na rosyjskim embargu – wg szacunków Gleba Nikitina, Rosja mogła stracić na sankcjach nawet 20 miliardów dolarów.²⁴

²¹<http://www.bankier.pl/wiadomosc/Rosja-duzy-spadek-PKB-w-2015-roku-3475030.html>

²² Źródło podanych dalej danych i przytoczonego cytatu:

https://moskwa.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/article/a,51272,Import_rosyjski_ze_swiatego_w_roku_2014_zmniejszy_sie_o_92_.html

²³<http://www.rp.pl/Handel/306019889-Rosja-lagodzi-embargo-zywnosciowe.html#ap-1>

²⁴<http://www.rp.pl/Gospodarka/308119892-Rosja-policzyła-ile-straciła-na-sankcjach.html#ap-1>

3. Rosja jako rynek zbytu – stan rosyjskiej gospodarki

Wziąwszy pod uwagę wszystkie wymienione w poprzednim rozdziale dane, nie należy zapominać o ocenie na poziomie bardziej ogólnym, tj. na aktualnej ocenie atrakcyjności Rosji, jako rynku zbytu.

Na samym początku trzeba zaznaczyć, że podstawową wadą rosyjskiej gospodarki jest niestabilność, wynikająca w dużej mierze z ogromnej zależności jej kondycji od cen surowców, w tym szczególnie ropy naftowej. Wpływy z eksportu energii stanowią połowę rosyjskich dochodów budżetowych i ćwierć produktu krajowego brutto. 80 proc. tychże wpływów to dochody ze sprzedaży ropy naftowej²⁵. Ostatni nagły spadek cen ropy (we wrześniu 2014 kosztowała jeszcze ponad sto dolarów za baryłkę, w styczniu 2015 już mniej, niż 50 dolarów za baryłkę)²⁶ znacząco odbił się na stanie rosyjskiej gospodarki (m.in. stanowi przyczynę ujemnych prognoz dynamiki PKB na rok 2015, wspomnianych pod koniec poprzedniego rozdziału). Ponadto, mimo utrzymujących się poniżej 60 dolarów za baryłkę cen ropy, w budżecie Federacji Rosyjskiej na rok 2015 przy szacowaniu wpływów budżetowych założono początkowo cenę ponad 100 dolarów za baryłkę, urealnijając prognozy dopiero w lutym. Opisana powyżej sytuacja nie jest pierwszym tego rodzaju przypadkiem w ciągu ostatnich lat. Podobny scenariusz miała miejsce w roku 2009 – wówczas gwałtowny spadek cen ropy również pociągnął za sobą równie zdecydowany spadek PKB (aż o 7,8 proc, mimo utrzymującej się przez kilka poprzednich lat tendencji wzrostowej)²⁷. Według prognoz z bieżącego roku, niskie ceny ropy mają utrzymać się jeszcze przez lata - tak twierdzi Alan Greenspan, były prezes Rezerwy Federalnej.²⁸

Drugim czynnikiem, wpływającym na ocenę sytuacji gospodarczej w Rosji, jest stosunkowa ubogość społeczeństwa. Przyjąwszy za miarodajny wskaźnik PKB per capita, okazuje się, że Rosja – mimo tego, że stanowi jedną z większych rosyjskich gospodarek – wypada gorzej, niż większość naszych państw naszego regionu, nie wspominając nawet o rozwiniętych państwach zachodnich. W roku 2013 PKB per capita w Rosji wynosiło około 14,6 tysiąca dolarów²⁹. Dla porównania, na Litwie było to 15,5 tysiąca, w Estonii 18,8, a w Czechach 19,8 tysięcy dolarów (gwoli ścisłości należy zaznaczyć, że w Polsce PKB per capita wyniosło w 2013 roku 13,6 tysiąca dolarów). Gdy doda się do tego wysoką stopę inflacji CPI (kilkukrotnie w ciągu ostatniej dekady przekraczającą 10 proc., a w 2015 roku wynoszącą w styczniu 15 proc., a w lutym aż 16,7 proc.)³⁰ oraz słabego rubla (w marcu 2013 roku, jeden dolar warty był 30 rubli, w marcu 2015 roku jeden dolar warty były to już 62 ruble, aktualnie, na początku września 2016 roku, jest to 65 rubli)³¹, należy postawić tezę, że Rosjanie są relatywnie ubogim społeczeństwem. W 2016 roku, inflacja nieco uspokoiła się,

²⁵ Źródło: <https://www.stratfor.com/analysis/when-oil-prices-drop-some-countries-lose>

²⁶ Źródło tych danych, jak i następnym dot. cen ropy: <http://www.bankier.pl/inwestowanie/profile/quote.html?symbol=ROPA>

²⁷ Źródło: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?page=1>

²⁸ <http://www.pb.pl/4609581,60834,greenspan-ropa-przez-lata-bedzie-tania>

²⁹ Źródło: http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD?order=wbapi_data_value_2013+wbapi_data_value+wbapi_data_value-last&sort=asc

³⁰ Źródło: <http://www.tradingeconomics.com/russia/inflation-cpi>

³¹ Źródło: <http://www.x-rates.com/historical/?from=USD&amount=1.00&date=2013-03-15>

jednak wciąż osycyluje wokół wysokiego, siedmioprocentowego progu.³² Wspomniany niski poziom zamożności jest widoczny tym bardziej, w świetle aktualnej, kryzysowej dla Rosji, sytuacji. Realne płace obniżyły się w styczniu o 8 proc. względem roku poprzedniego³³. Znacząco pogorszyły się również wskaźniki koniunkturalne w zakresie handlu detalicznego i produkcji przemysłowej. Na początku roku 2016 wydawało się, że sytuacja się poprawi, bo realne pensje rosły, jednak już w marcu nastąpił ponowny spadek – w stosunku rok do roku, realne wynagrodzenia zmniejszyły się o 1,7 proc.³⁴

Reasumując powyższe rozważania, należy postawić następujący wniosek- Rosja, długofalowo, nie stanowi tak atrakcyjnego rynku zbytu, jak mogłoby się wydawać, spoglądając na rozmiary jej gospodarki. Zbyt duże uzależnienie sytuacji ekonomicznej od cen surowców, a przede wszystkim ropy naftowej, powoduje że staje się ona zupełnie nieprzewidywalna. Rosyjskie PKB w przeliczeniu na mieszkańca jest o wiele niższe, niż wśród większości pozostałych państw graniczących z Polską. Dodatkowo, słaba waluta i wysoka stopa inflacji, powodują że rosyjskie społeczeństwo jest stosunkowo biedne. Oznacza to tym samym, że siła nabywcza przeciętnego rosyjskiego konsumenta jest niewielka i wciąż spada. Znajduje to odzwierciedlenie w nastrojach społecznych – wskaźnik pewności konsumenckiej spadł o 18 proc. w porównaniu do ostatniego kwartału 2014 roku, natomiast odsetek ludzi uważających aktualne zmiany gospodarcze za negatywne, wzrósł do aż 50 proc., w porównaniu do 31 proc. w ostatnim kwartale 2014 roku. Ponadto w ubiegłym roku aż 38 proc. Rosjan uważało, że ich siła nabywcza spada – ich odsetek był większy, niż osób twierdzących, że mogą kupić więcej, niż w latach poprzednich.³⁵

O skali aktualnego kryzysu gospodarczego w Rosji najlepiej świadczy fakt, że wg prognoz, w pewnym momencie w roku 2017 skończą się środki dostępne w Funduszu Rezerw, stanowiącym poduszkę bezpieczeństwa w wypadku powiększającego się deficytu budżetowego. Drugi istotny fundusz – Narodowy Fundusz Dobrobytu ma skurczyć się do 7 – 8 miliardów dolarów już w 2019 roku (warto zaznaczyć, że poziomem startowym było 35 miliardów dolarów).³⁶ Rosjanie wykorzystują wszelkie możliwe sposoby ratowania budżetu, ponieważ już w samej pierwszej połowie roku 2016, deficyt budżetowy wyniósł 4,6 proc. PKB.³⁷

³²<http://pl.tradingeconomics.com/russia/inflation-cpi>

³³ Źródło: <http://www.worldbank.org/content/dam/Worldbank/document/eca/russia/Russia-Monthly-Economic-Developments-March-2015.pdf>

³⁴<http://pubdocs.worldbank.org/en/42953146590999838/Russia-Monthly-Economic-Developments-June-2016-eng.pdf>

³⁵ Źródło: <http://www.themoscowtimes.com/business/article/russian-retailers-brace-for-tough-year-after-december-panic-buying/514625.html>

³⁶<http://businessinsider.com.pl/finanse/rynek/rosja-na-skraju-kryzysu-finansowego/86vbbw9>

³⁷Ibidem.

3. Podsumowanie

W świetle przytoczonych w opracowaniu danych, jeszcze ciężiej, niż przed rokiem, jest bronić tezy o rzekomo dramatycznych skutkach rosyjskiego embarga oraz o ogromnych rynkach zbytu, które tracimy na wschodzie. Okazuje się, że Polska wcale nie eksportuje do Rosji tak dużo jak mogłoby się wydawać, a polscy producenci wykazują się w obliczu embarga dużą pomysłowością i elastycznością, które pozwalają im zwiększać obroty handlowe, mimo przeszkód postawionych przez Kreml.

W dłuższej perspektywie czasowej może się wręcz okazać, że najbardziej stratnym na embargu podmiotem będzie sama Federacja Rosyjska. Warto o tym pamiętać w kontekście pojawiających się co i rusz wypowiedziach o ogromnych stratach polskiej gospodarki, wynikających z ograniczenia handlu z Rosją. Warto również pamiętać o tym, że to instytucjom Federacji Rosyjskiej zależy na tym, aby Polacy byli przekonani o jak największej szkodliwości embarga. Podczas gdy było Ministerstwo Gospodarki szacowało straty z jego tytułu na około 500 milionów dolarów, szef Rosyjskiej Agencji Nadzoru Weterynaryjnego i Fitosanitarnego twierdził, że sięgają one 800 miliardów dolarów³⁸. Podana kwota jest o tyle absurdalna, że stanowi raczej zsumowaną wartość polskiego eksportu ogółem za kilka lat. Szkoda jedynie, że część uczestników polskiego życia publicznego wydaje się prowadzić podobną, choć oczywiście ciut mniej wziętą z kosmosu, narrację.

Rok po pierwotnej publikacji raportu jeszcze wyraźniej widać, że polscy producenci znakomicie radzą sobie z embargiem, a najbardziej stratnym graczem w całej układance jest sama Rosja, pogrążona w coraz głębszym kryzysie finansowym.

³⁸ Źródło: <http://agrobiznes.money.pl/artukul/rosja-wylicza-ile-stracili-na-sankcjach,249,0,1733625.html>

ZWIĄZEK PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW
UL. NOWY ŚWIAT 33, 00-325 WARSZAWA
TEL./FAX 22 826 08 31
MAIL: BIURO@ZPP.NET.PL, WWW.ZPP.NET.PL